

Uitkomsten enquête gedragsonderzoek

Deze bijlage beschrijft de resultaten van een enquête onderzoek dat in april/mei 2022 is uitgevoerd via het LISS panel, onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking. Respondenten kregen hierbij 4 vragen voorgelegd waarin werd gevraagd naar hun attitudes omtrent verschillende aspecten van het thema vermogensverdeling. Vragen 1-2 zijn eerder uitgezet in het SCP onderzoek "Verschil in Nederland"²⁴⁴.

Eerst wordt een overzicht gegeven van de steekproef. Vervolgens wordt per vraag een beeld van de resultaten op algemeen niveau gegeven, en de invloed van een viertal persoonsmerken (leeftijd, inkomen, opleiding en woningbezit).

De steekproef:

	Obs	Gem.	Std. Dev.	Min	Max
Leeftijd	3340	56.11	17.388	18	95
Geslacht (vrouw=1, man=0)	3340	.543	.498	0	1
Aantal leden huishouden	3340	2.134	1.155	1	9
Type woning (koop=1, huur=0)	3340	.685	.465	0	1
Type opleiding (wo/hbo=1, overig=0)	3340	.429	.495	0	1
Netto inkomen/maand	2715	2069.12	3093.42	0	145666

Thema 1: gepercipieerde rechtvaardigheid van manieren waarop vermogens worden verkregen

Vraagstelling

- Mensen kunnen op verschillende manieren een groot vermogen krijgen. Hoe rechtvaardig of onrechtvaardig vindt u het wanneer iemand een groot vermogen krijgt door: **q1_1** Het opzetten van een succesvol bedrijf **q1_2** Het ontvangen van een erfenis **q1_3** Het ontwikkelen van een game of app **q1_4** Een carrière als filmster **q1_5** Een carrière als profvoetballer (Antwoordopties: 1=heel onrechtvaardig, 2=beetje onrechtvaardig, 3=neutraal, 4=beetje rechtvaardig, 5=heel rechtvaardig)

Resultaten

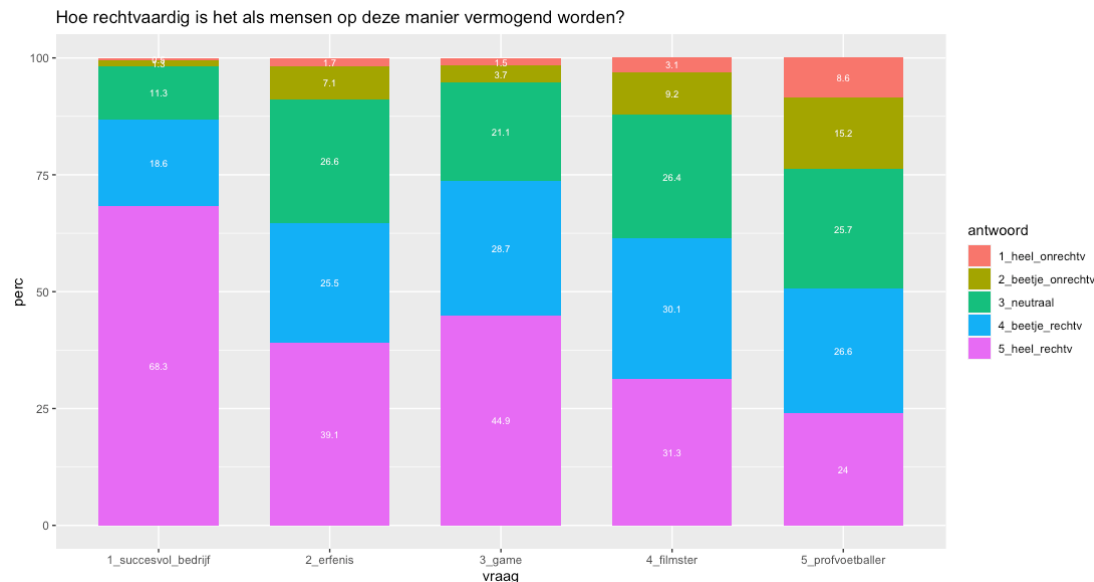
- Algemeen: Het verkrijgen van een groot vermogen door het opzetten van een succesvol bedrijf wordt door een ruime meerderheid gezien als (heel) rechtvaardig. Het verkrijgen van een groot vermogen door het ontvangen van een erfenis, het ontwikkelen van een succesvolle game/app, of door een carrière als filmster of profvoetballer wordt ook door een meerderheid gezien als (heel) rechtvaardig.
- Subgroepen: vervolgens kijken we met een OLS regressie analyse (tabel 1) naar de invloed van inkomen, leeftijd, opleiding en woningtype
 - o *Inkomen*: mensen met hogere inkomens hebben vinden het – ceteris paribus²⁴⁵ – rechtvaardiger dat iemand een groot vermogen opbouwt/verkrijgt door een succesvol bedrijf, erfenis, game/app, of carrière als filmster of profvoetballer.

²⁴⁴ [Verschil in Nederland | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

²⁴⁵ Met deze OLS regressie analyses kijken we naar de correlatie tussen de persoonskenmerken inkomen, leeftijd, opleiding en woningtype of de antwoorden op de surveyvragen. Een positieve coëfficiënt bij een persoonskenmerk betekent dat deze factor positief correleert met de uitkomstmaat, zelfs wanneer wordt gecorrigeerd voor de overige persoonskenmerken. Wanneer we bijvoorbeeld in tabel 1 kijken naar de coëfficiënt bij het persoonskenmerk koopwoning in kolom 1 kunnen we dit als volgt interpreteren: mensen met een koopwoning vinden het, in vergelijking met mensen zonder koopwoning – en

- *Leeftijd*: oudere mensen vinden het – ceteris paribus – juist minder rechtvaardig wanneer iemand een groot vermogen opbouwt/verkrijgt op deze manieren.
- *Opleiding*: opleiding heeft weinig samenhang met deze attitudes. Behalve op één punt: mensen met een WO/HBO opleiding vinden het – ceteris paribus – onrechtvaardiger wanneer iemand een groot vermogen verkrijgt door erfenissen.
- *Woning*: mensen met koopwoningen vinden het – ceteris paribus – rechtvaardiger wanneer iemand een groot vermogen opbouwt/verkrijgt door een succesvol bedrijf, erfenis, game/app, of carrière als filmster of profvoetballer.

Grafiek 1

Tabel 1

	Hoe rechtvaardig vind je het als iemand een groot vermogen krijgt op de volgende manieren (1=zeer onrechtv., 5=zeer rechtv.)				
	succesvol bedrijf	erfenis	game/app	filmster	profvoetballer
netto ink. (log)	0.0314*** (0.00749)	0.0188* (0.0104)	0.0378*** (0.00910)	0.0197* (0.0107)	0.0303** (0.0124)
leeftijd	-0.00461*** (0.000862)	-0.000837 (0.00119)	-0.0160*** (0.00105)	-0.00851*** (0.00123)	-0.00905*** (0.00142)
wo/hbo	-0.0221 (0.0304)	-0.264*** (0.0419)	0.0442 (0.0369)	-0.0482 (0.0433)	-0.0751 (0.0501)
koopwoning	0.131*** (0.0318)	0.231*** (0.0439)	0.230*** (0.0386)	0.170*** (0.0453)	0.109** (0.0525)
Constant	4.521*** (0.0680)	3.816*** (0.0940)	4.595*** (0.0827)	4.036*** (0.0971)	3.696*** (0.112)
Observations	2,712	2,712	2,712	2,712	2,712
R-squared	0.020	0.022	0.095	0.022	0.016

Standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

gecorrigeerd voor inkomen, leeftijd en opleiding – gemiddeld 0.131 punten rechtvaardiger (op de schaal van 1-5) wanneer iemand een groot vermogen opbouwt door het opzetten van een succesvol bedrijf. Het aantal sterren bij de coëfficiënt reflecteert hierbij de mate van statistische significantie.

Thema 2: gepercipieerde rechtvaardigheid van voordelen door vermogen

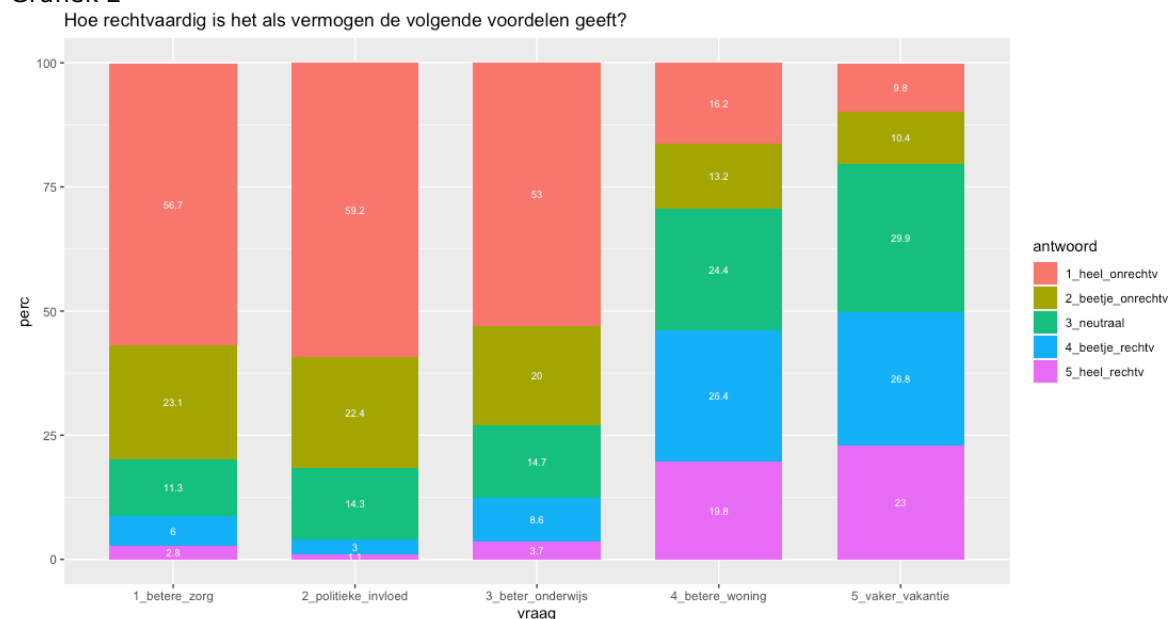
Vraagstelling

- Een groot vermogen geeft mensen soms bepaalde voordelen. Hoe rechtvaardig of onrechtvaardig vindt u het wanneer mensen met een groot vermogen de volgende voordelen hebben? **q2_1** Betere toegang tot medische zorg **q2_2** Meer politieke invloed **q2_3** Beter onderwijs voor hun kinderen **q2_4** Een betere woning **q2_5** Vaker op vakantie
(Antwoordopties: 1=heel onrechtvaardig, 2=beetje onrechtvaardig, 3=neutraal, 4=beetje rechtvaardig, 5=heel rechtvaardig)

Resultaten

- Algemeen: de meeste mensen vinden het (zeer) onrechtvaardig als iemand vanwege zijn/haar vermogen betere zorg, meer politieke invloed of beter onderwijs voor zijn/haar kinderen kan krijgen. Daarentegen vinden de meeste mensen het juist wel rechtvaardig wanneer een groot vermogen ertoe zou leiden dat iemand een betere woning heeft en vaker op vakantie kunnen
- Subgroepen: vervolgens kijken we met een OLS regressie analyse (tabel 2) naar de invloed van inkomen, leeftijd, opleiding en woningtype:
 - o *Inkomen*: hogere-inkomensgroepen vinden het – ceteris paribus – minder rechtvaardig dan lagere-inkomensgroepen wanneer vermogen voordelen geeft in termen van betere zorg, meer politieke invloed en beter onderwijs. Daarentegen vinden hogere-inkomensgroepen het – ceteris paribus – juist meer rechtvaardig dan lage inkomensgroepen wanneer vermogen voordelen geeft in termen van betere woningen en vaker op vakantie kunnen gaan.
 - o *Leeftijd*: oudere mensen vinden het – ceteris paribus – minder rechtvaardig dan jongere mensen wanneer vermogen voordelen geeft (op alle vijf deelvragen).
 - o *Opleiding*: hoger opgeleide mensen vinden het – ceteris paribus – minder rechtvaardig dan lager opgeleide mensen wanneer vermogen voordelen geeft in termen van betere zorg, meer politieke invloed en beter onderwijs.
 - o *Woning*: bezitters van koopwoningen vinden het – ceteris paribus – rechtvaardiger dan huurders wanneer vermogen voordelen geeft in termen van beter onderwijs, betere woningen en vaker op vakantie kunnen gaan.

Grafiek 2

Tabel 2

Hoe rechtvaardig vind je het dat mensen met een groot vermogen de volgende voordelen hebben (1=zeer onrechtv., 5=zeer rechtv.)

	betere zorg	meer politieke invloed	beter onderwijs kinderen	betere woning	vaker op vakantie
netto inkomen (log)	-0.0260** (0.0104)	-0.0186** (0.00885)	-0.0263** (0.0113)	0.0363*** (0.0129)	0.0508*** (0.0117)
leeftijd	0.00423*** (0.00119)	-0.00237** (0.00102)	-0.00418*** (0.00130)	-0.0165*** (0.00149)	-0.0206*** (0.00134)
wo/hbo afgerond	-0.0832** (0.0419)	-0.122*** (0.0358)	-0.0984** (0.0459)	0.0531 (0.0525)	0.0298 (0.0472)
koopwoning	0.0272 (0.0439)	0.0164 (0.0375)	0.0957** (0.0481)	0.419*** (0.0549)	0.351*** (0.0494)
Constant	2.169*** (0.0940)	1.922*** (0.0803)	2.267*** (0.103)	3.567*** (0.118)	3.985*** (0.106)
Observations	2,710	2,710	2,710	2,710	2,710
R-squared	0.010	0.009	0.010	0.066	0.099

Standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Thema 3: gepercipieerde rechtvaardigheid van rendement op arbeid vs. vermogen

Vraagstelling

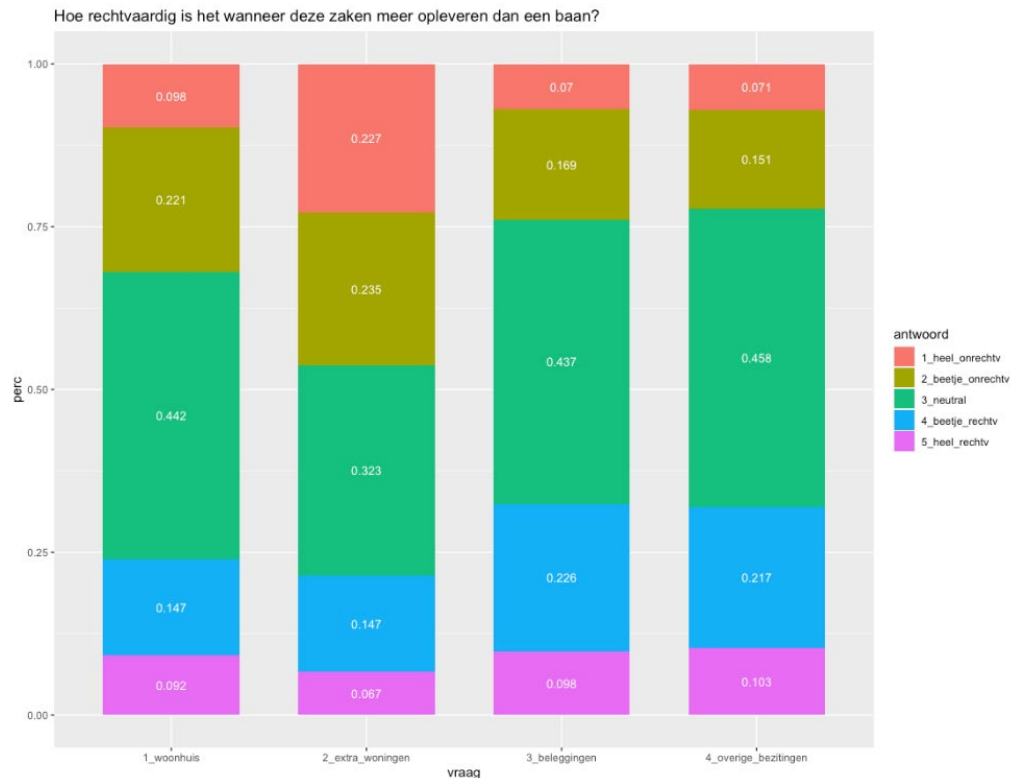
Soms levert een baan minder op dan het bezit van bepaalde dingen, zoals een huis dat stijgt in waarde. Wat vindt u ervan wanneer een baan *minder* oplevert dan: **q3_1** Het bezit van een woonhuis **q3_2** Het bezit van extra woningen (als belegging) **q3_3** Het bezit van aandelen, obligaties en andere financiële producten **q3_4** Het bezit van andere zaken zoals kunst, juwelen, antiek enzovoort (Antwoordopties: 1=heel onrechtvaardig, 2=beetje onrechtvaardig, 3=neutraal, 4=beetje rechtvaardig, 5=heel rechtvaardig)

Resultaten

- Algemeen: de opvattingen zijn behoorlijk verdeeld als het gaat om hoe rechtvaardig/onrechtvaardig het wordt gevonden wanneer bezit van een woonhuis, extra woningen, aandelen & financiële producten en overige zaken zoals kunst meer zou opleveren dan een baan, zie grafiek 3.
- Subgroepen: vervolgens kijken we met een OLS regressie analyse (tabel 3) naar de invloed van inkomen, leeftijd, opleiding en woningtype:
 - o *Inkomen*: hogere-inkomensgroepen vinden het – ceteris paribus – meer rechtvaardig dan lagere-inkomensgroepen wanneer het bezit van (i) aandelen en overige financiële producten en (ii) overige zaken zoals kunst en juwelen meer oplevert dan een baan.
 - o *Leeftijd*: oudere mensen vinden het – ceteris paribus – minder rechtvaardig dan jongere mensen wanneer het bezit van (i) extra woningen, (ii) aandelen en overige financiële producten en (iii) overige zaken zoals kunst en juwelen meer oplevert dan een baan.
 - o *Opleiding*: mensen met een WO/HBO opleiding vinden het – ceteris paribus – minder rechtvaardig dan mensen met andere opleidingen wanneer het bezit van (i) een woophuis, (ii) extra woningen, (iii) aandelen en overige financiële producten en (iv) overige zaken zoals kunst en juwelen meer oplevert dan een baan.

- *Woning*: mensen met een koophuis vinden het – ceteris paribus – meer rechtvaardig dan huurders wanneer het bezig van (i) een hoophuis, (ii) extra woningen, (iii) aandelen en overige financiële producten en (iv) overige zaken zoals kunst en juwelen meer oplevert dan een baan.

Grafiek 3

Tabel 3

	hoe rechtvaardig vind je het dat bezit van de volgende zaken meer oplevert dan een baan (1=zeer onrechtv., 5=zeer rechtv.)			
	woonhuis	extra woningen	aandelen / fin. prod.	overig
netto inkomen (log)	0.0199* (0.0105)	0.00537 (0.0117)	0.0366*** (0.0103)	0.0353*** (0.0102)
leeftijd	0.00200* (0.00121)	-0.00704*** (0.00135)	-0.00535*** (0.00118)	-0.00579*** (0.00117)
wo/hbo afgerond	-0.209*** (0.0425)	-0.276*** (0.0475)	-0.183*** (0.0415)	-0.205*** (0.0414)
koopwoning	0.299*** (0.0445)	0.244*** (0.0497)	0.234*** (0.0435)	0.161*** (0.0433)
Constant	2.534*** (0.0955)	2.892*** (0.107)	3.080*** (0.0933)	3.179*** (0.0929)
Observations	2,708	2,708	2,708	2,708
R-squared	0.026	0.025	0.022	0.019

Standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Thema 4: gepercipieerde rechtvaardigheid van vermogensgrenzen

Vraagstelling

Wat vindt u van de volgende regels?

- Mensen met een vermogen (geld en/of andere bezittingen) van meer dan **€1.200** hebben geen recht op **kwijtschelding gemeentelijke belastingen**.
- Mensen met een vermogen (geld en/of andere bezittingen) van meer dan **€6.505** hebben geen recht op **algemene bijstand**.
- Mensen met een vermogen (geld en/of andere bezittingen) van meer dan **€31.747** hebben geen recht op **huurtoeslag**.
- Mensen met een vermogen (geld en/of andere bezittingen) van meer dan **€120.020** hebben geen recht op **zorgtoeslag**.
- Mensen met een vermogen (geld en/of andere bezittingen) van meer dan **€120.020** hebben geen recht op **kindgebonden budget**.

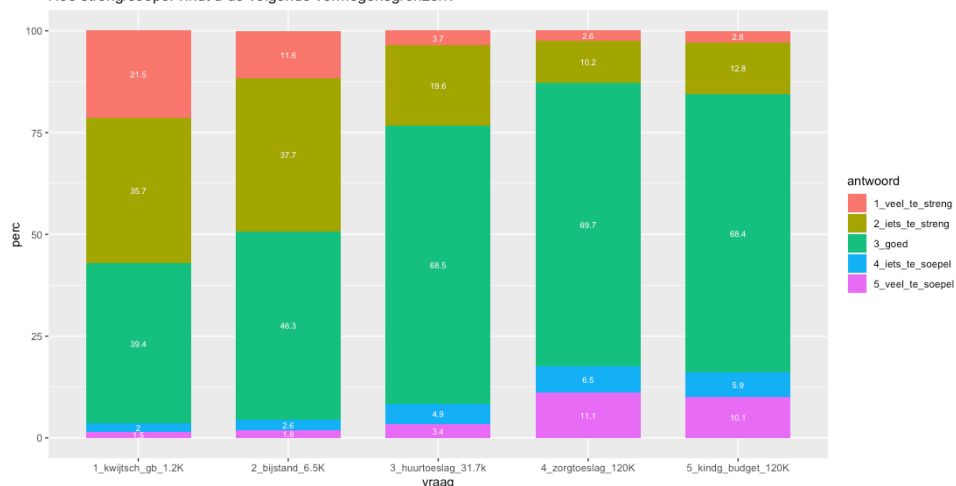
(Antwoordopties: 1=veel te streng, 2=iets te streng, 3=goed, 4=iets te soepel, 5=veel te soepel)

Resultaten

- Algemeen: de vermogensgrenzen voor (i) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en (ii) de algemene bijstand worden door circa de helft van de mensen (veel) te streng gevonden, terwijl bijna niemand deze grenzen te soepel vindt. Bij de (iii) huurtoeslag, (iv) zorgtoeslag en (v) het kindgebonden budget zijn de groepen die de betreffende vermogensgrenzen (veel) te streng vinden ongeveer even groot als de groepen die deze vermogensgrenzen (veel) te soepel vinden.
- Subgroepen:
 - o *Inkomen*: inkomen speelt geen belangrijke rol bij attitudes omtrent de rechtvaardigheid van vermogensgrenzen, behalve bij de vermogensgrens voor de zorgtoeslag. Deze wordt – ceteris paribus – door mensen met hogere inkomens vaker iets/veel soepel te gevonden dan door mensen met lagere inkomens.
 - o *Leeftijd*: de vermogensgrenzen voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en voor de algemene bijstand worden – ceteris paribus – door ouderen vaker iets/veel te streng gevonden dan door jongere mensen. Bij de vermogensgrenzen voor de huurtoeslag en het kindgebonden budget is dit tegenovergesteld, deze worden door ouderen juist vaker iets/veel te soepel gevonden.
 - o *Opleidingsniveau*: opleidingsniveau speelt geen belangrijke rol bij attitudes omtrent de rechtvaardigheid van vermogensgrenzen.
 - o *Woning*: mensen met een koophuis vinden – ceteris paribus – de vermogensgrenzen voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en voor de huurtoeslag vaker iets/veel te soepel.

Grafiek 4

Hoe streng/soepel vindt u de volgende vermogensgrenzen?

Tabel 4

	Wat vind je van de regel dat boven deze vermogensgrenzen het recht op de deze voorzieningen vervalt (1=veel te streng, 5=veel te soepel)				
	kwijtsch. gem. bel. (>1.200€)	algemene bijstand (>6.505€)	huurtoeslag (€31.747)	zorgtoeslag (€120.020)	kindgebonden budg. (€120.020)
netto inkomen (log)	0.0129 (0.00869)	-0.00558 (0.00797)	0.0133* (0.00697)	0.0262*** (0.00822)	0.00679 (0.00829)
leeftijd	-0.00320*** (0.000998)	-0.00284*** (0.000915)	0.00186** (0.000801)	0.000345 (0.000944)	0.00247*** (0.000952)
wo/hbo afgerond	0.0270 (0.0352)	-0.00824 (0.0322)	0.00336 (0.0282)	0.0845** (0.0333)	0.0477 (0.0335)
koopwoning	0.125*** (0.0368)	-0.0185 (0.0337)	0.0657** (0.0295)	-0.0472 (0.0348)	-0.0567 (0.0351)
Constant	2.247*** (0.0789)	2.667*** (0.0724)	2.609*** (0.0633)	2.949*** (0.0747)	2.929*** (0.0753)
Observations	2,706	2,706	2,706	2,706	2,706
R-squared	0.009	0.004	0.006	0.008	0.004

Standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1